Raport z badania ankietowego „Zagraniczni studenci 2015/16”

Opracowała Agata Stasik

Najważniejsze wnioski:

- Studenci przyjeżdżający do Polski w ramach mobilności poziomej (wymiany) i pionowej (całe studia) kierują się innymi motywacjami i różnie oceniają poziom studiów w Polsce. Dla studentów z **wymiany** ważna jest **chęć poznania nowego kraju**, podniesienia **umiejętności językowych**, oraz **niskie koszty życia w Polsce**. Dla studentów przyjeżdżających na **całe studia** liczy się szansa na **studiowanie w kraju Unii Europejskiej**, **dobre perspektywy zawodowe** po studiach, oraz **międzynarodowa uznawalność polskiego dyplomu**. Prestiż polskich uczelni i wysoki poziom nauczania nie jest w tym momencie główną motywacją dla żadnej z tych grup.
- Kandydaci **czerpią wiedzę o możliwościach studiowania w Polsce** przede wszystkim ze **stron internetowych uczelni** oraz **od znajomych**, którzy mają za sobą doświadczenia studiowania w naszym kraju. W związku z tym, warto przemyśleć bardziej systematyczne włączenie absolwentów w promocję studiów w Polsce. Wzory wyszukiwania różnią się jednak w zależności od regionu pochodzenia. **Targi edukacyjne** są częściej wskazywane przez studentów z **Azji**, z **Ukrainy** oraz z **Bliskiego Wschodu**, a strona internetowa ***gopoland*** przez studentów z **Afryki**, **Ameryki Północnej i Australii**, oraz z **Azji**.
- Studenci **najczęściej dobrze oceniają życie kulturalne i rozrywkowe**, oraz dobrą atmosferę na uczelni i w mieście studiowania, a **najrzadziej dobrze oceniają administrację publiczną i uczelnianą oraz jakość zajęć**. Ocena poszczególnych aspektów znacząco różni się w zależności od regionu pochodzenia studenta.
    - Osoby z krajów Europy Zachodniej oraz Ameryki Północnej i Australii wyraźnie gorzej oceniają większość aspektów, w tym jakość zajęć, najmniej krytyczne są osoby z WNP, Rosji i Białorusi oraz z Afryki.
    - Osoby z krajów Europy Zachodniej i Skandynawii, Bliskiego Wschodu, Afryki i Europy Południowej gorzej oceniają przyjazną atmosferę i poczucie bezpieczeństwa, najbezpieczniej czują się osoby z WNP, Rosji i Białorusi, oraz z Ukrainy.
    - Doktoranci są zdecydowanie bardziej krytyczni niż inni studenci, szczególnie jeśli chodzi administrację oraz infrastrukturę uczelni.

- Zdecydowana **większość studentów jest gotowa polecić studiowanie w Polsce innym osobom ze swojego kraju**. Nieco rzadziej taką chęć deklarują osoby z Europy Zachodniej i Skandynawii, Ameryki Północnej i Australii, oraz z Bliskiego Wschodu. Również doktoranci są mniej chętni do rekomendowania studiów w Polsce – 18% nie poleciłoby ich innym osobom ze swojego kraju.
- **35% studentów planuję kontynuowanie nauki lub poszukiwanie pracy w Polsce**. Odsetek ten sięga 53% na studiach prowadzonych w całości przez polską uczelnię (mobilność pionowa). Najczęściej w Polsce chcą zostać osoby z Afryki, Rosji i Białorusi, oraz z Ukrainy; najrzadziej z Europy Zachodniej i Skandynawii oraz Europy Południowej. Dodatkowo, jedynie 9% zagranicznych doktorantów planuje pozostać w Polsce po zakończeniu studiów (lub okresu studiów) w Polsce.
- Ponad połowa studentów dysponuje miesięcznym **budżetem niższym niż 2000 zł**, zaś niemal jedna czwarta ma do dyspozycji więcej niż 3000 zł miesięcznie.
- Najwięcej studentów może studiować w Polsce dzięki **finansowemu wsparciu rodziny** (70%), niemal połowa (47%) otrzymuje też jakąś formę stypendium.
- Wśród osób otrzymujących stypendia, najczęściej jako niskie lub bardzo niskie oceniane jest stypendium **im. Banacha i oraz im. Łukasiewicza**.
- Za obszar wymagające dalszej szczegółowej diagnozy uznać można problemy zagranicznych doktorantów w Polsce – przyczyny zdecydowanie niższej satysfakcji w tej grupie oraz niechęci kontynuowania kariery naukowej w Polsce.

1. Wstęp.

W związku z trwającymi w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego pracami nad przygotowaniem koncepcji Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, w grudniu 2016 roku przeprowadzono badanie dotyczące opinii i doświadczeń studentów zagranicznych. Badanie objęło osoby studiujących w Polsce w roku akademickim 2015/16 i wyniki dotyczą tego okresu. Poznanie doświadczeń i preferencji studentów zagranicznych pozwali na lepsze dopasowanie promocji studiowania w Polsce i opracowania odpowiednich narzędzi wsparcia studentów z zagranicy.

1.2. Nota metodologiczna.

Badanie przeprowadzono w formie sondażu on-line. Kwestionariusz był dostępny w dwóch wersjach językowych: po polsku i po angielsku (pełna treść kwestionariusz znajduje się w Aneksie 2). Do 200 uczelni, które w roku 2015/16 przyjęły więcej niż 15 zagranicznych studentów, skierowano prośbę o przekazanie studentom zaproszenia do udziału w ankiecie. Wypełnienie kwestionariusza było dobrowolne i anonimowe. Na udział w ankiecie zdecydowało się na **2660** studentek i studentów. Na podstawie informacji otrzymanej od uczelni oszacować można, że zaproszenie do udziału w badaniu dotarło do nie mniej niż 12000 i nie więcej niż 20000 studentów. Oznacza to, że uzyskano *response rate* na poziomie pomiędzy 22 a 13%, który należy ocenić jako bardzo wysoki przy badaniu z użyciem kwestionariusza on-line, w którym odpowiedzi na zaproszenie do udziału w badaniu często nie przekraczają kilku procent. Z całej populacji zagranicznych studentów i doktorantów, szacowanej na 65968 osób, w badaniu wzięło udział około 4%.

Jednocześnie wybrana metoda nie zapewnia reprezentatywności próby w sensie statystycznym. Odniesienie do administracyjnych danych dotyczących studentów zagranicznych w Polsce pozwala ocenić podobieństwo rozkładów wybranych cech w próbie i w populacji.

Najważniejsza różnica dotyczy udziału studentów zaangażowanych w mobilność poziomą i pionową. W roku 2015/16 52102 studentów i doktorantów uczestniczyło w studiach w całości prowadzonych w Polsce (mobilność pionowa), podczas gdy 2173 studiowało w ramach programu wymiany (mobilność pozioma studentów i doktorantów, nie uwzględniająca staży i kursów języka polskiego) oraz dodatkowo co najmniej 11693 (dane za rok 2013/14) w ramach programu Erasmus+, realizując w Polsce tylko część swojego programu studiów. W badanej grupie te proporce są znacznie bardziej wyrównane: niemal 60% badanych realizuje w Polsce cały program studiów. Oznacza to, że w badaniu silnie nadreprezenowana jest grupa studentów z wymiany. Dzięki temu możliwe jest porównanie tych dwóch grup. Na potrzeby niektórych analiz te grupy będą traktowane rozłącznie.

	Próba %	N=	Populacja %	N=
Studenci realizujący cały program studiów w Polsce (mobilność pionowa)	59.9%	1593	79%	52102 (50970 studentów + 1132 doktorantów)
Studenci realizujący część studiów w Polsce (mobilność pozioma)	37.1%	988	21%	13866 (1983 studentów + 190 doktorantów + 11693 studentów w ramach programu Erasmus – dane za rok 2013/14)
Inne	3%	79	b.d.	b.d.

Tabela 1. Rozkład studentów uczestniczących w mobilności pionowej i poziomej w próbie i w populacji. Źródło: badanie „Studenci zagraniczni 2016", dane POLON oraz statystyki ze strony Erasmus.org.

1.2. Rekomendacje dotyczące kolejnych edycji badania.

Badanie przy użyciu zastosowanej metodologii przyniosło dobre rezultaty przy bardzo ograniczonych kosztach. Warto przynajmniej powtarzać je w przyszłości, w cyklu rocznym lub dwuletnim, w celu obserwacji trendów oraz zdiagnozowanie pojawiających się problemów. W celu uzyskania próby reprezentatywnej i podniesienia rzetelności badania, można rozważyć inny dobór próby oraz inny sposób dotarcia do osób badanych, a także większe włączenie uczelni w proces badania. Istotnie zwiększy to jednak koszty procesu.

2. Charakterystyka próby

2.1. Ze względu na cel i temat badania ważną kwestią jest kraj pochodzenie studentów. W badaniu wzięli udział obywatele 116 krajów, jednak 90% ankietowanych pochodziła z jednego z 30 najczęściej występujących krajów.

W celu uwzględniania zróżnicowanego pochodzenia studentów na potrzeby analiz, pogrupowano ich w zależności od miejsca pochodzenia, wyróżniając 6 głównych kategorii i 12 podkategorii. Pełna lista krajów, z których pochodzili respondenci wraz z liczbą respondentów znajduje się w aneksie do raportu (Aneks 1.)

Ameryka i Australia	**102**
Ameryka Południowa	24
Ameryka Północna i Australia	78
Azja i Afryka	**443**
Afryka	43
Azja	151
Bliski Wschód	249
Europa Południowa i Środkowa	**511**
Europa Południowa	321
Europa Środkowo-Wschodnia	190
Europa Zachodnia	**362**
Europa Zachodnia i Skandynawia	362
Ukraina	**922**
Ukraina	922
WNP i Rosja	**317**
Rosja i Białoruś	224
WNP	93

2.2. Kobiety stanowiły 55% próby. 90% respondentów urodziła się w roku 1990 lub później, a więc miała mniej niż 25 lat w czasie pobytu w Polsce, którego dotyczyło badanie.

2.3. W badaniu wzięli udział studenci zarówno realizujący cały program organizowany przez polską uczelnię, jak i przybywający na semestr lub dwa w celu odbycia w Polsce części studiów.

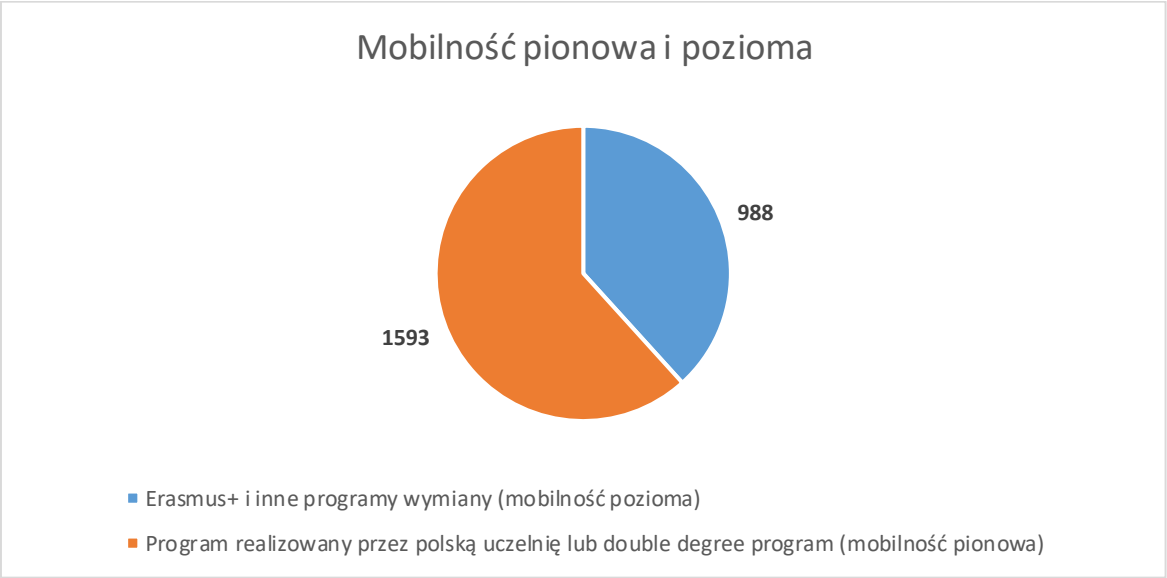

Wykres 1. Sposób studiowania, N=2581 (nie uwzględniono odpowiedzi „inne")

Należy podkreślić, że te dwie formy studiowania w Polsce są popularne wśród studentów pochodzących z różnych regionów. Ponad 90% studentów z Ukrainy, Białorusi i Rosji zostaje w Polsce na całe studia. Jest to też rozwiązanie stosunkowo często wybierane przez studentów z Azji oraz z Afryki. Z drugiej strony, zdecydowana większość studentów z Unii Europejskiej przyjeżdża do Polski w ramach wymiany, nie decydując się na staranie się o dyplom wydany przez polską uczelnię. Wśród studentów z Europy Zachodniej i Skandynawii, odsetek studentów zostających na całe studia zawyżają osoby ze Szwecji studiujące w Polsce medycynę. Studenci z innych krajów z tej grupy – jak Niemcy, Francja czy Holandia – również przyjeżdżają do Polski raczej w ramach wymiany.

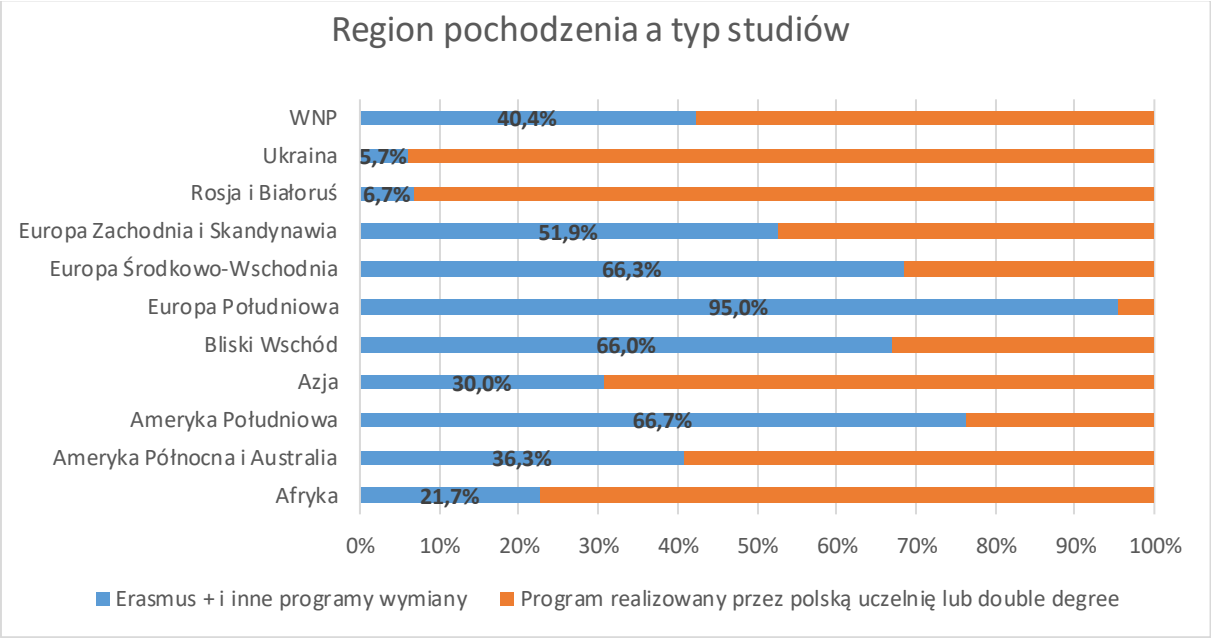

Wykres 2. Region pochodzenia a typ studiów, n=2660

2.4. Sposób studiowania jest też silnie powiązany z językiem wykładowym. O ile zdecydowana większość (91%) studentów studiujących w ramach programu wymiany uczęszcza na zajęcia w języku angielskim, niemal dwie trzecie (64%) spośród osób realizujących w Polsce cały program studiuje po polsku.

2.5. Większość studentów, którzy wzięli udział w badaniu uczęszcza w Polsce na studia licencjackie, kolejne co do popularności są studia magisterskie II stopnia, magisterskie jednolite (np. medycyna), oraz studia doktoranckie.

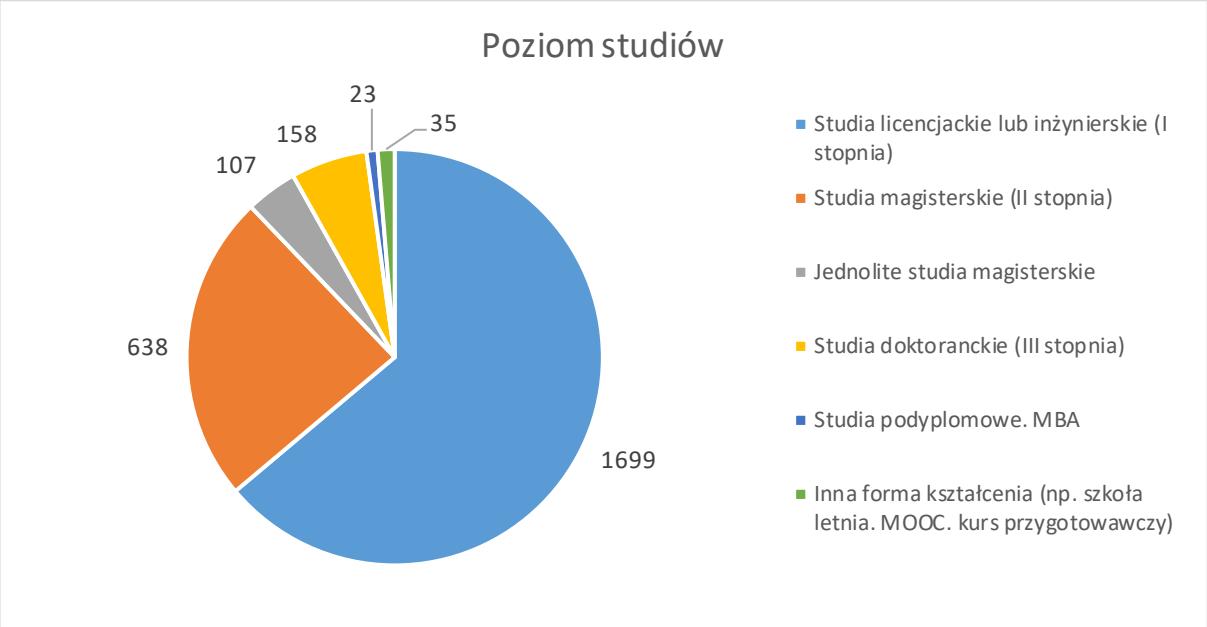

Wykres 3. Poziom i typ studiów, N=2660

2.6. Najpopularniejsze kierunki wśród badanych studentów to studia na zarządzaniu, administracji i ekonomii oraz na kierunkach społecznych takich jak socjologia i psychologia. Kolejną dużą grupę stanowili studenci medycyny, wyraźną grupę stanowią również studenci kierunków inżynieryjnych oraz matematyczno-informatycznych.

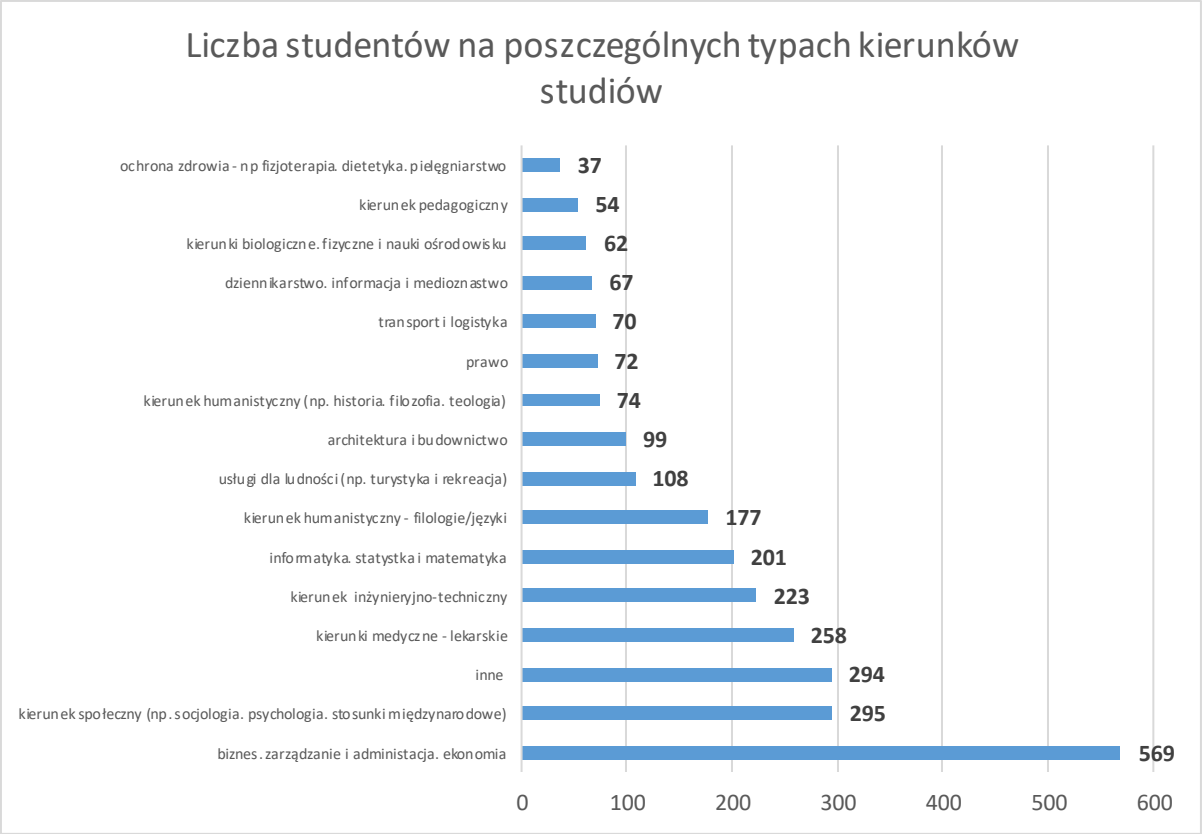

Wykres 4. Rozkład kierunków w próbie, N=2660

3. Motywacje do studiowania w Polsce

3.1. Z punktu widzenia działań na rzecz umiędzynarodowienia istotna jest wiedza o tym, co studenci postrzegają jako atuty polskich uczelni. Ułatwia to prowadzenie skutecznej promocji, a także stanowi punkt wyjścia do starań na rzecz poprawy wizerunku polskich uczelni.

Badanie wskazuje, że studenci przybywający na wymianę i decydujący się na zrealizowanie całego programu w Polsce w inny sposób podejmują decyzje. Dla tych pierwszych najważniejsze są: chęć poznania nowego kraju oraz lepszego opanowania języka obcego. Bardzo ważne okazują się też niskie koszty utrzymania w Polsce.

Z kolei dla studentów decydujących się na całe studia najważniejszym atutem jest możliwość studiowania w kraju UE, międzynarodowa uznawalność polskiego dyplomu oraz dobre perspektywy zawodowe po studiach. W tej grupie więcej osób wskazuje też wysoki poziom wybranej uczelni, choć jest to dopiero 5 z kolei motywacja.

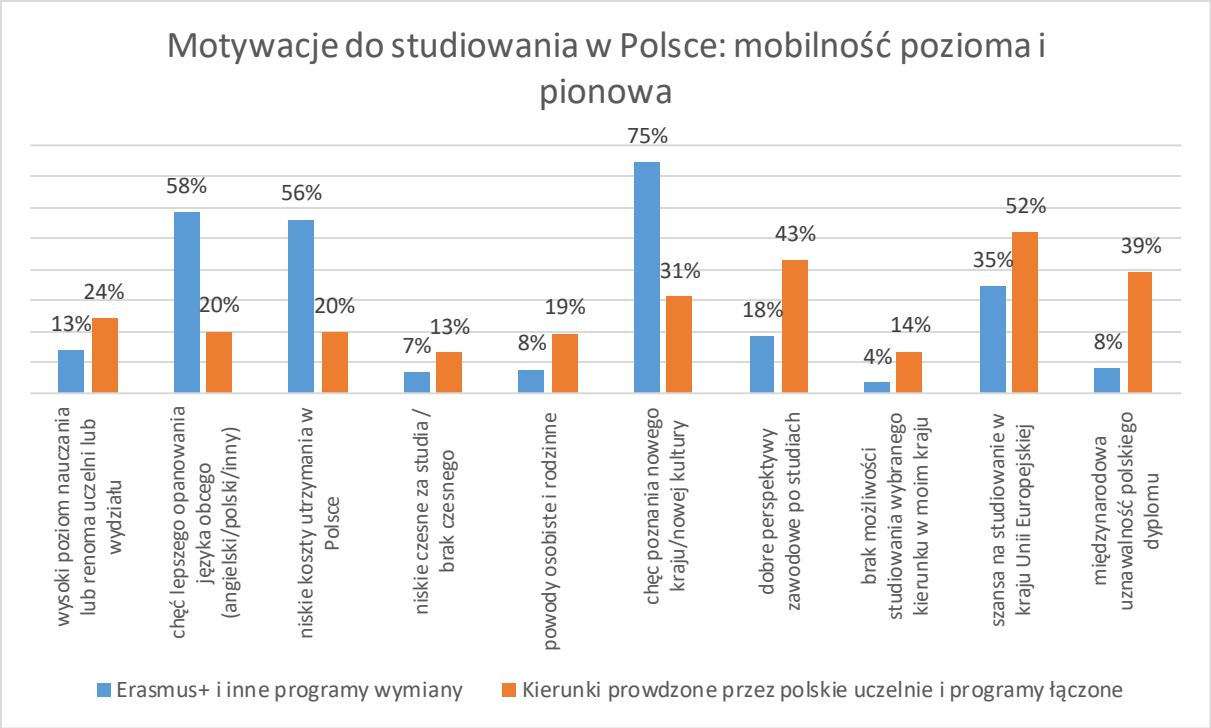

Wykres 5. Motywacje do studiowania w Polsce a typ studiów - % wskazań. N=2260, możliwość wybrania 3 najważniejszych motywacji. N=2660

Widać też wyraźne różnice co do motywacje pomiędzy studentami pochodzącymi z różnych regionów świata. Poniższa tabela pozwala dokładnie prześledzić różnice pomiędzy studentami pochodzącymi z różnych regionów.

	Wysoki poziom nauczania	chęć lepszego opanowania języka obcego	niskie koszty utrzymania w Polsce	niskie czesne za studia / brak czesnego	powody osobiste lub rodzinne	chęć poznania nowego kraju/ nowej kultury	dobre perspektywy zawodowe po studiach	brak możliwości studiowania wybranego kierunku w moim kraju	szansa na studiowanie w kraju UE	międzynarodowa uznawalność polskiego dyplomu
Afryka	33%	15%	28%	15%	9%	28%	50%	11%	50%	30%
Ameryka Płn. i Australia	13%	29%	54%	34%	18%	39%	18%	23%	38%	16%
Ameryka Płd	25%	38%	50%	0%	4%	67%	29%	4%	58%	21%
Azja	27%	28%	45%	23%	8%	49%	30%	6%	45%	19%
Bliski Wschód	13%	35%	57%	11%	8%	54%	26%	6%	46%	15%
Europa Płd	9%	69%	66%	5%	2%	83%	14%	4%	27%	5%
Europa Środ-Wsch.	28%	48%	48%	14%	25%	53%	24%	8%	25%	7%

Europa Zach i Skand.	12%	44%	48%	7%	15%	56%	17%	28%	28%	12%
Rosja i Białoruś	25%	22%	14%	12%	27%	32%	35%	9%	55%	44%
Ukraina	26%	20%	9%	9%	19%	33%	52%	6%	59%	48%
WNP	26%	44%	21%	13%	16%	49%	35%	5%	53%	16%
Ogółem	21%	35%	33%	11%	16%	47%	34%	10%	45%	28%

Tabela 2. Motywacje do studiowania w Polsce a region pochodzenia. N=2660

4. Źródła informacji

4.1. Kandydaci najczęściej korzystają ze stron internetowych uczelni oraz informacji uzyskanych bezpośrednio u swoich znajomych, którzy studiowali już w Polsce. Kanały, które w największym stopniu wspiera Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego – strona *gopoland* oraz targi edukacyjne – są zdecydowanie mniej popularne. W oparciu o przedstawione wyniki warto rozważyć większe włączenie studentów i absolwentów w promowanie studiowania w Polsce.

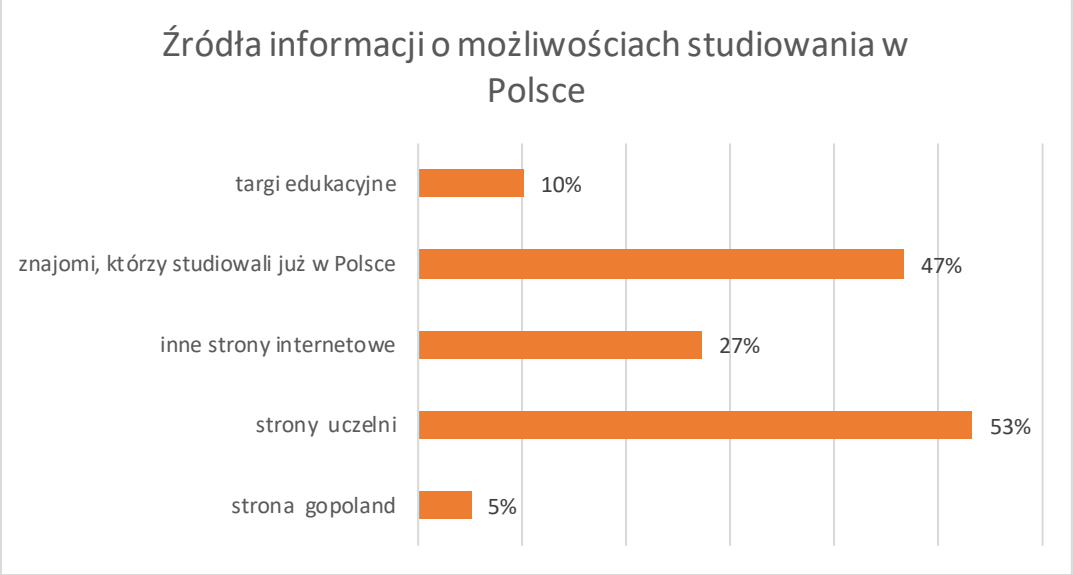

Wykres 6. Popularność różnych źródeł informacji wśród kandydatów. N=2660

4.2. Można zaobserwować pewne zróżnicowanie popularności różnych kanałów zdobywania informacji w zależności od regionu pochodzenia. Targi edukacyjne były najbardziej popularne wśród studentów z Azji (21%), Ukrainy i z Bliskiego Wschodu (po 13%); wiedzę od znajomych czerpali przede wszystkim przyszli studenci z Ukrainy (52%), Rosji i Białorusi (50%) oraz z Europy Południowej (48%); ze strony *gopoland* korzystały najczęściej osoby z Afryki oraz Ameryki Północnej i Australii (9%) oraz z Azji (9%); ze stron internetowych uczelni kandydaci z Europy Środkowo-Wschodniej (69%), Europy Zachodniej i Skandynawii (66%) oraz z Europy Południowej (63%),

natomiast z innych stron internetowych osoby z Ukrainy (32%), Bliskiego Wschodu (30%) oraz Rosji i Białorusi (29%). Poniższa tabela zestawia źródła informacji z krajami pochodzenia studentów, którzy najczęściej z nich korzystają:

strona internetowa gopoland	Afryka	Ameryka Północna i Australia	Azja
strona internetowa uczelni	Europa Południowa	Europa Środkowo-Wschodnia	Europa Zachodnia i Skandynawia
inne strony internetowe	Ukraina	Bliski Wschód	Rosja i Białoruś
znajomi	Ukraina	Rosja i Białoruś	Europa Południowa
targi edukacyjne	Azja	Ukraina	Bliski Wschód

Tabela 3. Regiony, w których najczęściej korzysta się z poszczególnych źródeł wiedzy o studiowaniu w Polsce.

5. Satysfakcja z poszczególnych wymiarów studiowania w Polsce

5.1. Jednym z ważnych celów badania było określenie poziomu satysfakcji zagranicznych studentów z poszczególnych aspektów studiowania w Polsce. Jak pokazuje poniższy wykres, w każdym z badanych obszarów dominują pozytywne oceny. Najwięcej powodów do niezadowolenia budzi jakości obsługi administracyjnej, zarówno na uczelni, jak i w instytucjach publicznych. Wskazuje to na fakt, że wiele jednostek może nie być odpowiednio dostosowanych do obsługi osób z zagranicy – na przykład ze względu na brak wystarczającej znajomości języków obcych czy brak formularzy i regulaminów w obcych językach.

Warto potraktować jako obszar do poprawy również te aspekty związane z doświadczeniem studiowania w Polsce, w przypadku których oceny pozytywne zdecydowanie dominują. Szczególnie istotne wydaje się, że jeden na dziesięciu respondentów źle lub bardzo źle ocenił jakość zajęć na polskich uczelniach oraz poczucie bezpieczeństwa w mieście studiowania.

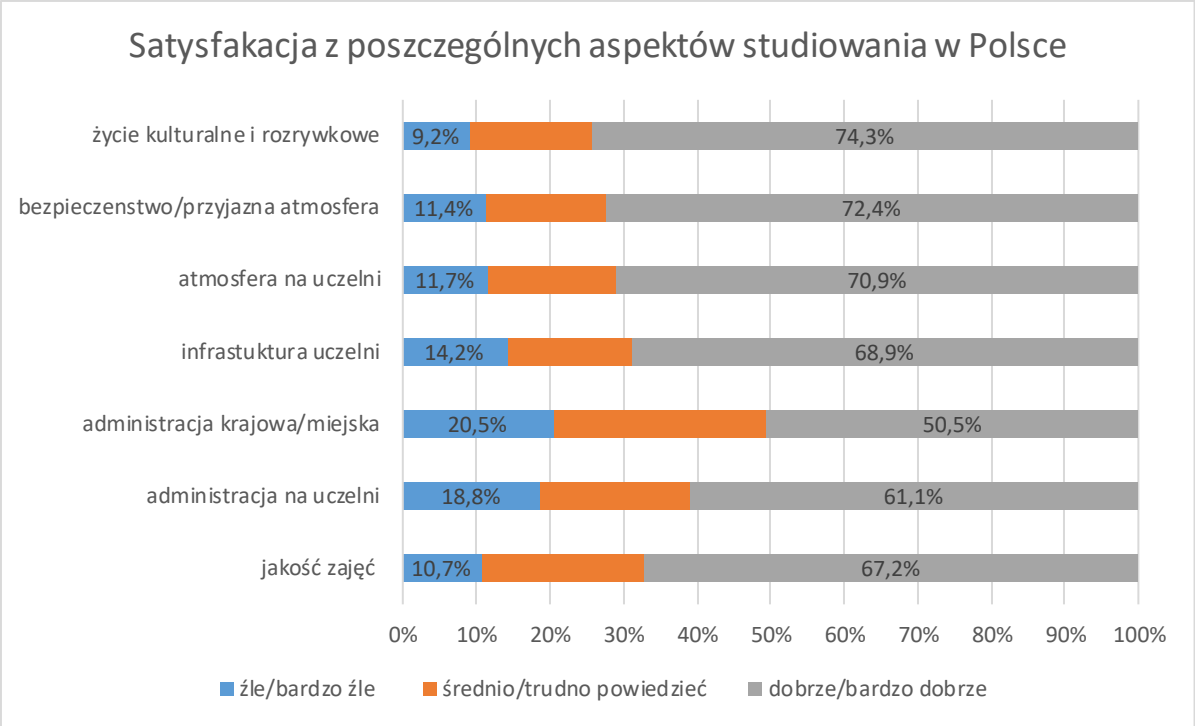

Wykres 7. Satysfakcja z poszczególnych aspektów studiowania w Polsce, N=2660

5.2. Bliższa analiza wybranych aspektów wskazuje na interesujące różnice. Ocena jakości zajęć jest wyraźnie związana z krajem pochodzenia studenta. Zdecydowanie najmniej zadowoleni z jakości zajęć są studenci z krajów skandynawskich, którzy w najczęściej podejmują w Polsce studia medyczne. Wśród studentów z krajów Europy Zachodniej również aż jeden na pięciu źle lub bardzo źle ocenia jakość prowadzonych zajęć.

Warto zwrócić uwagę na fakt, że pytając o satysfakcję studentów polegamy na ich własnych kryteriów i oczekiwań, które są zróżnicowane i uwarunkowanych wcześniejszymi doświadczeniami. Na uwagę zasługuje fakt, że zarówno studenci z krajów zaklasyfikowanych jako Europa Zachodnia, jak i z krajów Europy Południowej przyjeżdżają do Polski głównie w ramach programu Erasmus+ i uczęszczają na podobne zajęcia. Mimo to, ci pierwsi są dwa razy częściej krytycznie oceniają ich poziom.

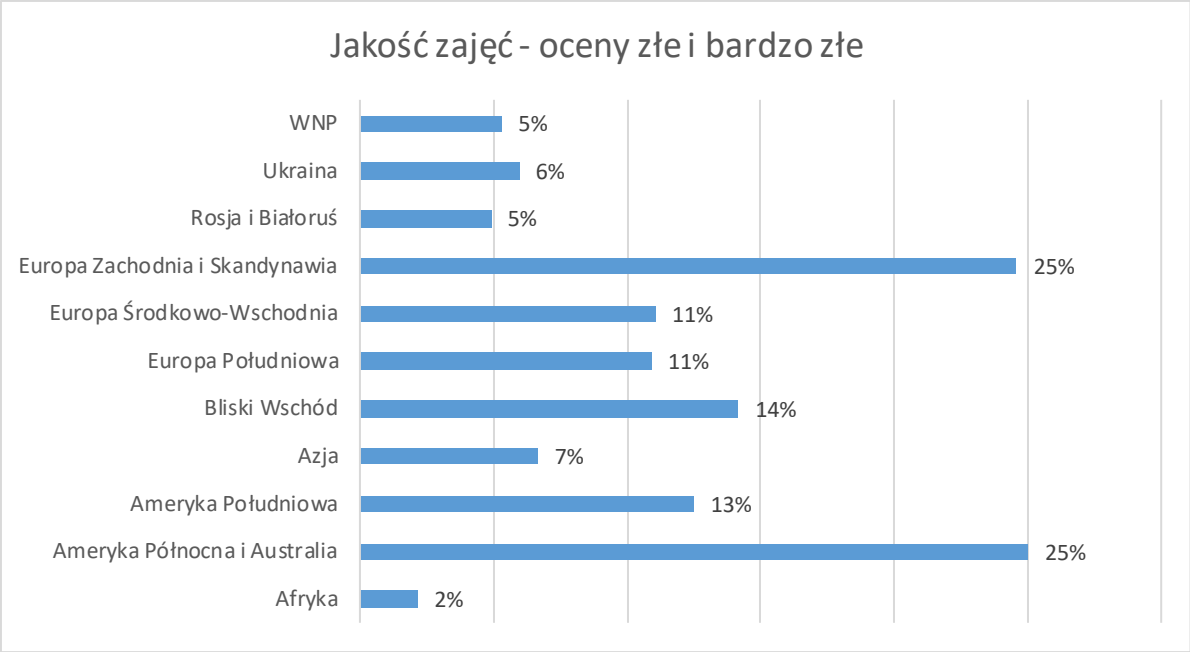

Wykres 8. Jakość zajęć – oceny złe i bardzo złe w zależności od regionu pochodzenia studenta, N=2660

5.3. Ocena obsługi administracyjnej także różni się znacząco w zależności od kraju pochodzenia. Jednak niemal w każdym przypadku administracja publiczna jest oceniana gorzej niż administracja na uczelni. Oznacza to, że stworzenie bardziej przyjaznego otoczenia dla studentów z zagranicy będzie wymagało zmian nie tylko na uczelniach, ale również w instytucjach publicznych.

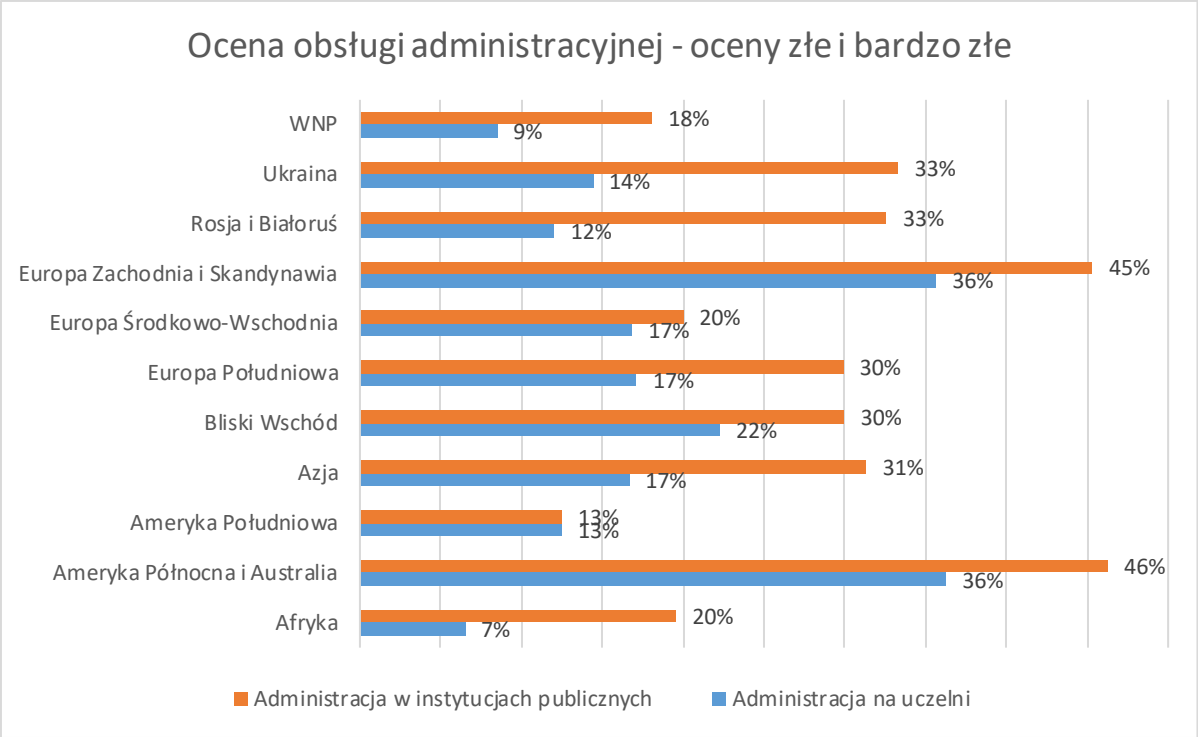

Wykres 9. Obsługa administracyjna na uczelni i w administracji publicznej – oceny złe i bardzo złe w zależności od regionu pochodzenia studenta. N=2660

5.4. Wyraźne różnice widać również w ocenie poczucia bezpieczeństwa i przyjaznej atmosfery w mieście studiowania w zależności od kraju pochodzenia studenta. Najczęściej dobrze oceniają bezpieczeństwo studenci z krajów Europy Środkowo-Wschodniej oraz z Ukrainy, Rosji i Białorusi. Wydaje się, że znaczenie ma zarówno poczucie pewnej bliskości kulturowej, mniejsza obcość językowa, jak i porównanie do poczucia bezpieczeństwa we własnym kraju. Najczęściej na brak przyjaznej i bezpiecznej atmosfery wskazują studenci ze Skandynawii, co może mieć związek z ich punktem odniesienia – według danych OECD, kraje skandynawskie należą do najbezpieczniejszych na świecie. Kolejną grupą, w której aż 18% respondentów źle lub bardzo źle ocenia poczucie bezpieczeństwa w mieście studiowania, są studenci pochodzący z Bliskiego Wchodu, Afryki i Europy Południowej. Te wskazania mogą wynikać z doświadczenia niechęci lub agresji na tle rasowym i/lub narodowościowym.

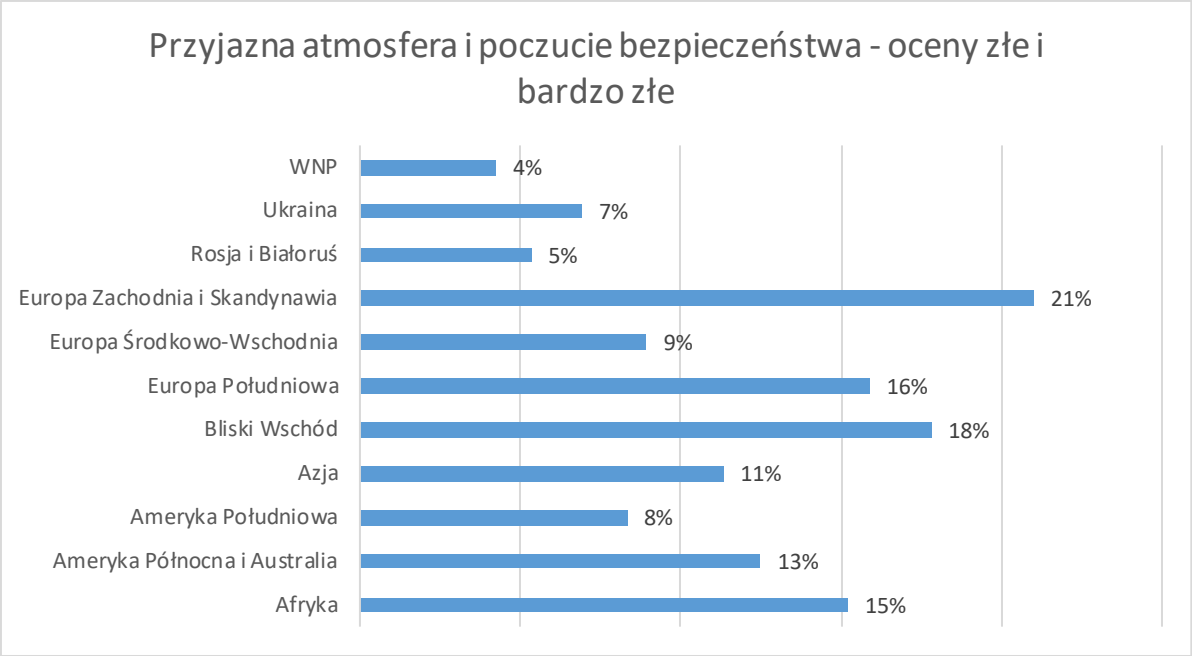

Wykres 10. Przyjazna atmosfera i poczucie bezpieczeństwa – oceny złe i bardzo złe w zależności od regionu pochodzenia studenta. N=2660

5.5. Sprawdziliśmy również, jak różni się satysfakcja studentów w zależności od poziomu studiów, biorąc pod uwagę studia licencjackie, magisterskie II stopnia, jednolite magisterskie oraz studia doktoranckie. Szczególnie niepokojący jest bardzo niski poziom satysfakcji uczestników studiów doktoranckich. Tak niskie oceny sugerują konieczność pogłębienia diagnozy problemów studiów doktoranckich w Polsce z perspektywy obcokrajowców.

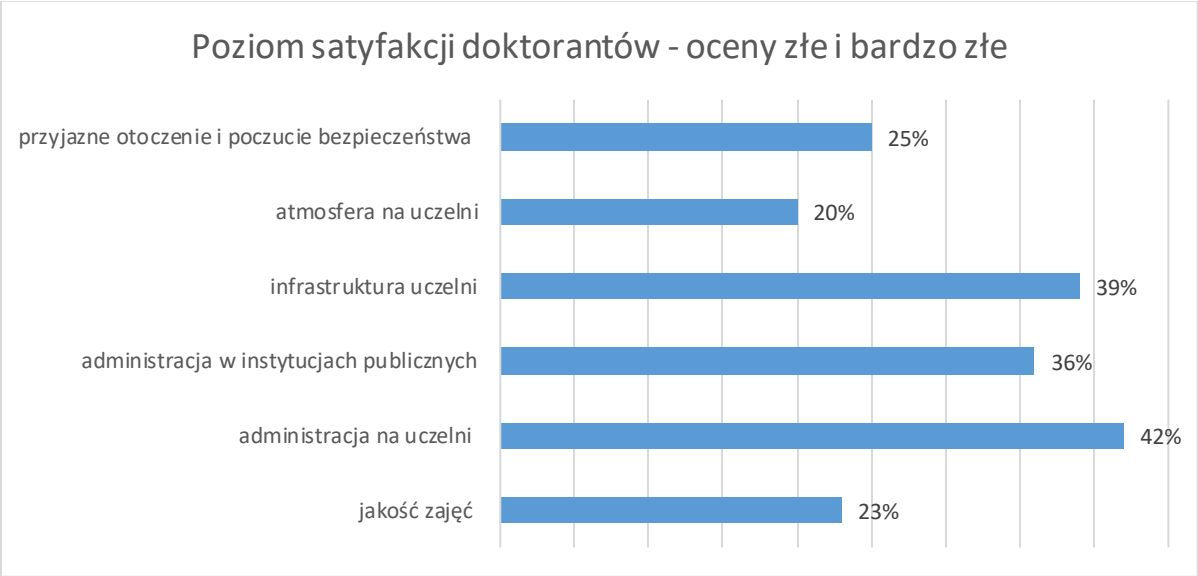

Wykres 11. Poziom satysfakcji doktorantów - osoby niezadowolone i bardzo niezadowolone. N=158.

5.6. Kolejne pytanie pozwala uchwycić ogólną ocenę doświadczenia studiów w Polsce w zestawieniu z alternatywami, jakie widzą przed sobą respondenci. Najwięcej osób, które nie podjęłyby ponownie takiej decyzji jest wśród studentów z Europy Zachodniej (25%), Europy Południowej (17%) oraz Azji (16%).

6. Polecanie studiów w Polsce.

6.1. Jak wskazaliśmy, jednym z ważnych sposobów zdobywania informacji o studiach w Polsce jest konsultowanie opinii osób, które mają za sobą doświadczenie studiowania w naszym kraju. Ten sposób czerpania informacji o studiach jest zazwyczaj korzystny, ponieważ zdecydowana większość respondentów deklaruje, że poleciłaby studia w Polsce przyjaciołom ze swojego kraju pochodzenia. Nieco rzadziej na polecenie zdecydowaliby się studenci z Europy Zachodniej i Skandynawii, Ameryki Północnej i Australii, oraz z Bliskiego Wschodu.

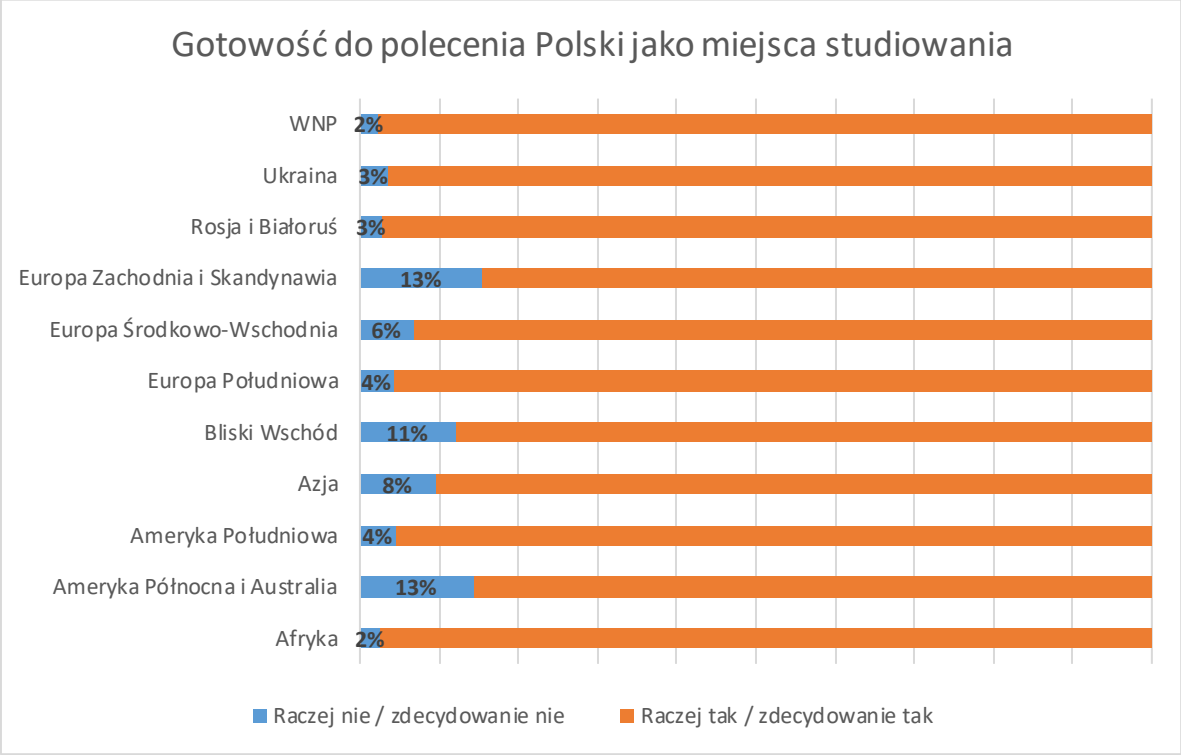

Wykres 12. Gotowość polecenia studiów w Polsce w zależności od regionu pochodzenia studenta, N=2660

6.2. Sprawdziliśmy, do jakiego stopnia satysfakcja – lub jej brak – z poszczególnych aspektów studiowania wpływa na chęć polecenia studiów w Polsce. Okazało się, że satysfakcja ma znaczenie – wśród osób, które oceniają przedstawione wyżej aspekty dobrze lub bardzo dobrze, ponad 95% jest gotowa polecić studia. Natomiast wśród osób, które źle lub bardzo źle oceniają poziom zajęć aż 57% nie poleciłoby studiów w Polsce. Stosunkowo najłatwiej studenci „wybaczają" problemy w administracji na uczelni – tutaj tylko 35% studentów wystawiających złe i bardzo złe oceny nie poleciłoby studiów w Polsce.

6.3. Również poziom studiów wpływa na gotowość polecenia ich innym osobom z danego kraju. Najmniej skłonni do polecania studiów w Polsce są doktoranci (18% nie poleci studiów w Polsce), a najbardziej – studenci studiów licencjackich (jedynie 5% nie poleci studiów w Polsce).

7. Plany studentów

7.1. Jednym z ważnych korzyści, których można oczekiwać po zwiększającej się liczbie studentów zagranicznych jest to, że część z nich może podjąć decyzję, żeby dalej uczyć się lub pracować w Polsce, przyczyniając się tym samym do jej rozwoju. W badanej grupie nieco więcej niż jedna trzecia studentów planuje zostać w Polsce na dłużej. Kolejne, bardziej szczegółowe analizy dla ułatwienia prowadzone będą w podziale na dwie grupy: studentów zdecydowanych zostać w Polsce (by dalej studiować lub pracować) oraz planujących wyjechać z Polski, przy wyłączeniu niezdecydowanych.

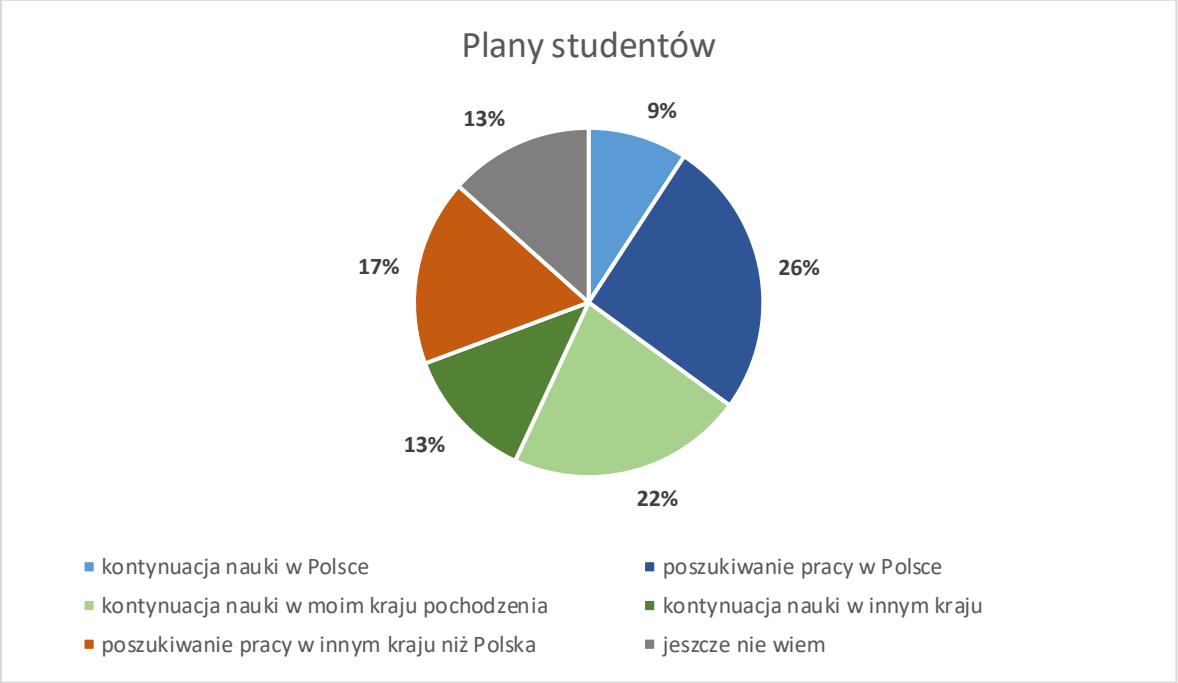

Wykres 13. Plany studentów po zakończeniu okresu studiów w Polsce. N=2660

7.2. Kraj pochodzenia (który, jak wskazano wyżej, związany jest również silnie ze sposobem odbywania studiów) w bardzo dużym stopniu wpływa na plany studentów. Najrzadziej planują zostać w Polsce studenci pochodzący z krajów skandynawskich, którzy po ukończeniu certyfikowanych studiów medycznych zazwyczaj planują powrót do kraju pochodzenia (93% obcokrajowców studiujących w Polsce na kierunku lekarskim nie planuje pozostania w Polsce). Ze względu na – między innymi – różnice w zarobkach, Polska nie jest dla nich atrakcyjnym krajem do rozwoju kariery. Rzadko planują zostać w Polsce studenci z krajów Europy Zachodniej i Południowej, przyjeżdżający zazwyczaj na krótsze pobyty w ramach wymiany studenckiej. Najwięcej

osób, które planują zostać w Polsce jest wśród osób pochodzących z Ukrainy, Rosji i Białorusi, następnie zaś – z Afryki. Stosunkowo często pozostanie w Polsce rozważają też osoby pochodzące z różnych regionów Azji. Zgodnie z przewidywaniami, układ odpowiedzi przy podejmowaniu decyzji o trwałej migracji znaczenie ma porównanie możliwości zarobkowania i poziomu życia w Polsce w porównaniu z możliwościami w kraju pochodzenia.

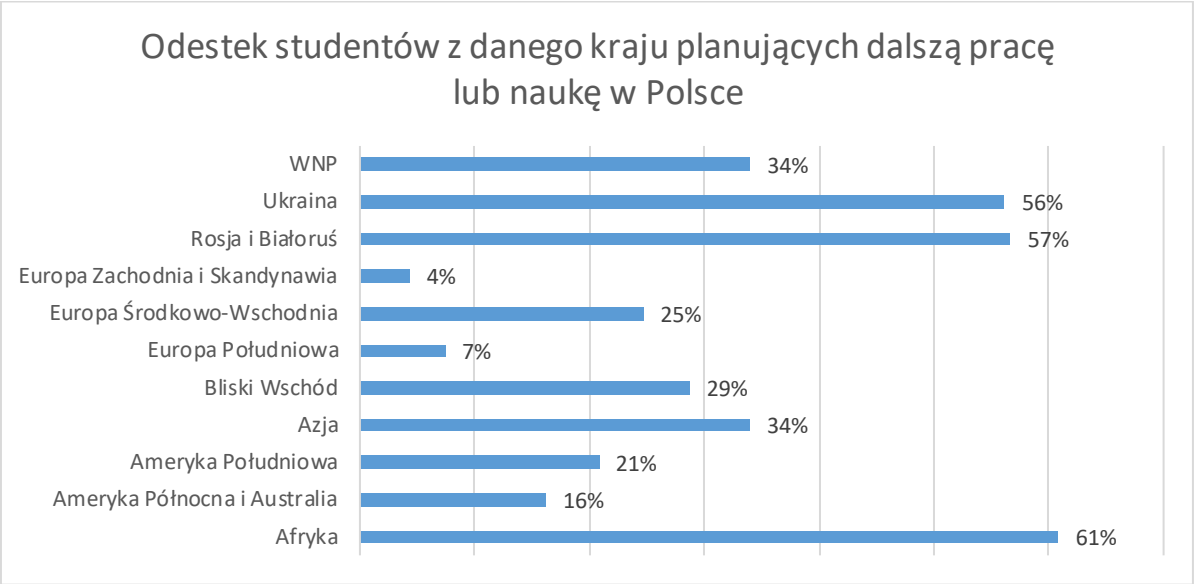

Wykres 14. Plany edukacyjne i zawodowe studentów a region pochodzenia, N=2660

7.3. Kolejna analiza pokazuje, że wśród studentów, którzy studiują na kierunkach prowadzonych przez polskie uczelnie nieco ponad połowa rozważa pozostanie w Polsce na dłużej. W przypadku osób studiujących w ramach wymiany, podobne plany ma co piąty student.

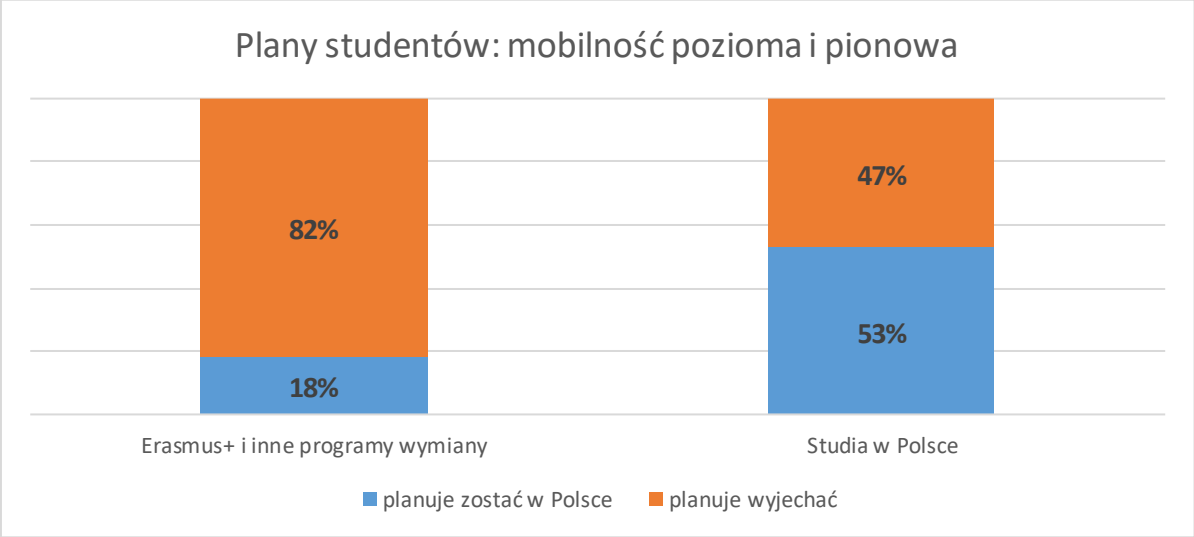

Wykres 15. Plany zawodowe i edukacyjne studentów w podziale na biorących udział w mobilności poziomej i pionowej, N=2660

7.4. Kolejny ciekawy wniosek dotyczy zagranicznych doktorantów kształcących się w Polsce. W tej grupie aż 91% respondentów planuje szukać pracy poza Polską. Nie ma natomiast istotnych różnic pomiędzy uczestnikami studiów licencjackich i magisterskich.

7.5. Jeśli chodzi o kierunki studiów, wśród studentów kierunków lekarskich najmniejszy odsetek osób (6%) planuje kontynuować naukę lub pracę w Polsce. Najwięcej – około 50% - studiujących na grupach kierunków matematyka i informatyka, dziennikarstwo i medioznawstwo, oraz usługi dla ludności.

8. Finanse zagranicznych studentów

8.1. Obecność zagranicznych studentów może być istotnym impulsem rozwojowy dla uczelni oraz dla miast i regionów, między innymi ze względu na ponoszone przez nich wydatki, które zasilają lokalną gospodarkę. Wyniki badania pozwalają oszacować, jakimi środkami dysponują studenci.

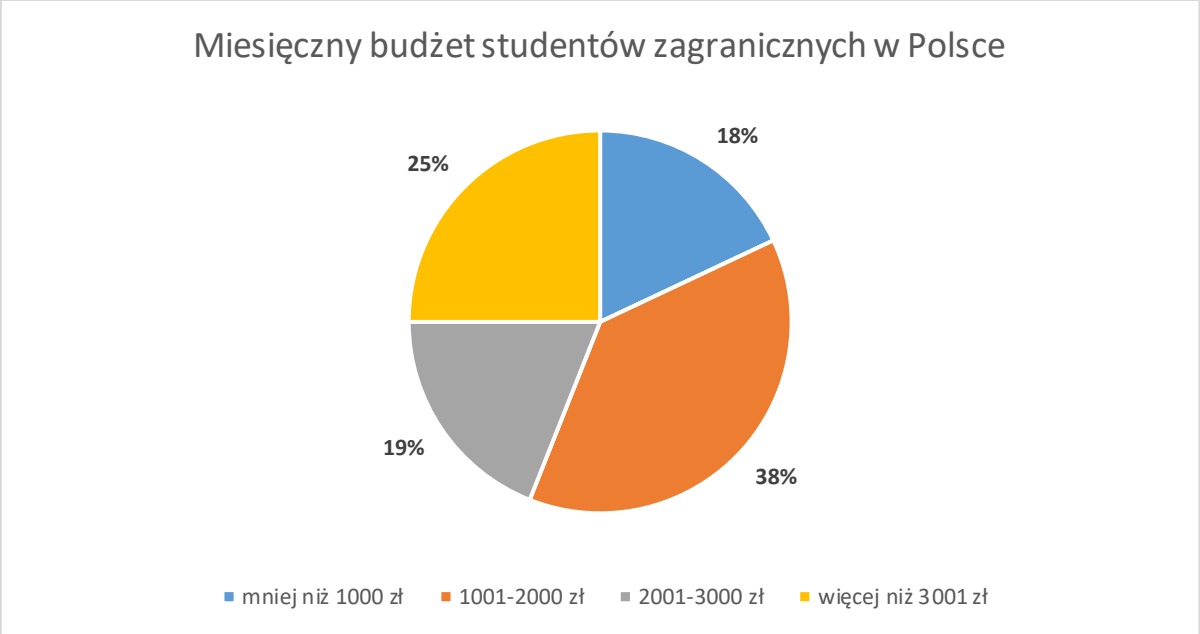

Wykres 16. Miesięczny budżet studentów zagranicznych w Polsce, N=2660

8.2. Jak można się spodziewać, istnieje związek pomiędzy środkami jakimi dysponują studenci a krajem pochodzenia. Najczęściej skromnymi sumami dysponują studenci z Ukrainy, Białorusi i Rosji, podczas gdy w najlepszej sytuacji finansowej są studenci z krajów skandynawskich

8.3. Widać interesujące różnice pomiędzy studentami realizującymi w Polsce cały program a studentami z wymiany. Studenci z wymiany częściej dysponują budżetem pomiędzy 1000 a 3000 zł miesięcznie, podczas gdy studenci studiujący na realizowanych w Polsce programach częściej dysponują bardzo skromnym budżetem (poniżej 1000 zł), jak i bardziej okazałym (powyżej 3000 zł).

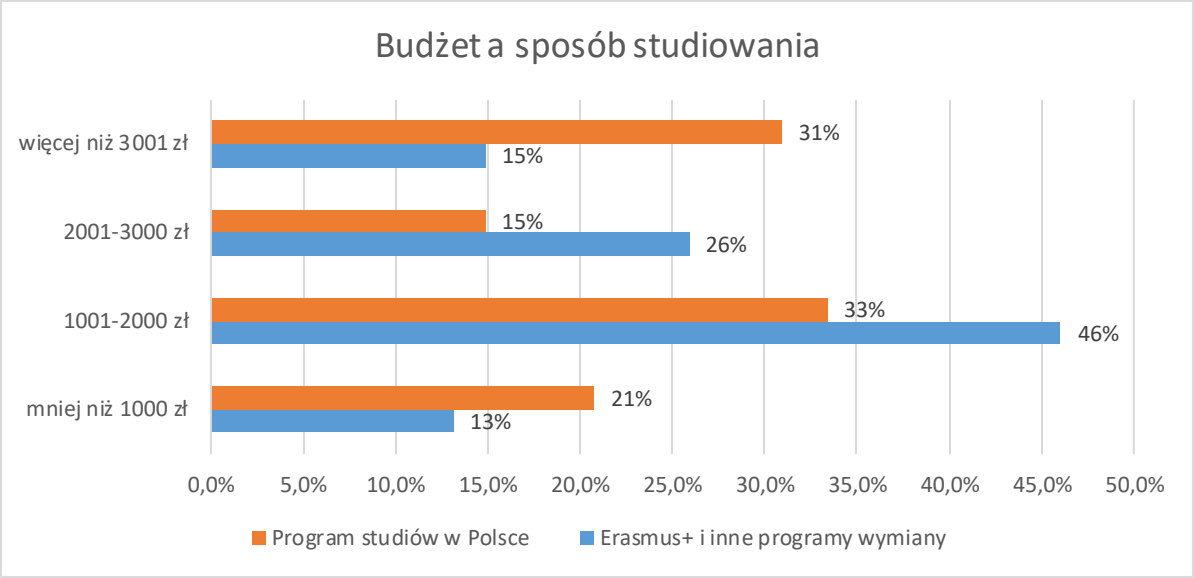

Wykres 17. Miesięczny budżet a sposób studiowania w Polsce. N=2660.

8.4. Respondenci wskazują na szereg źródeł pozwalających ich sfinansować studia w Polsce. Zdecydowana większość korzysta z pomocy rodziny. Niemal połowa studentów korzysta z jakiejś formy stypendium, podczas gdy więcej niż co piąty przynajmniej w części finansuje studia dzięki własnym dochodom.

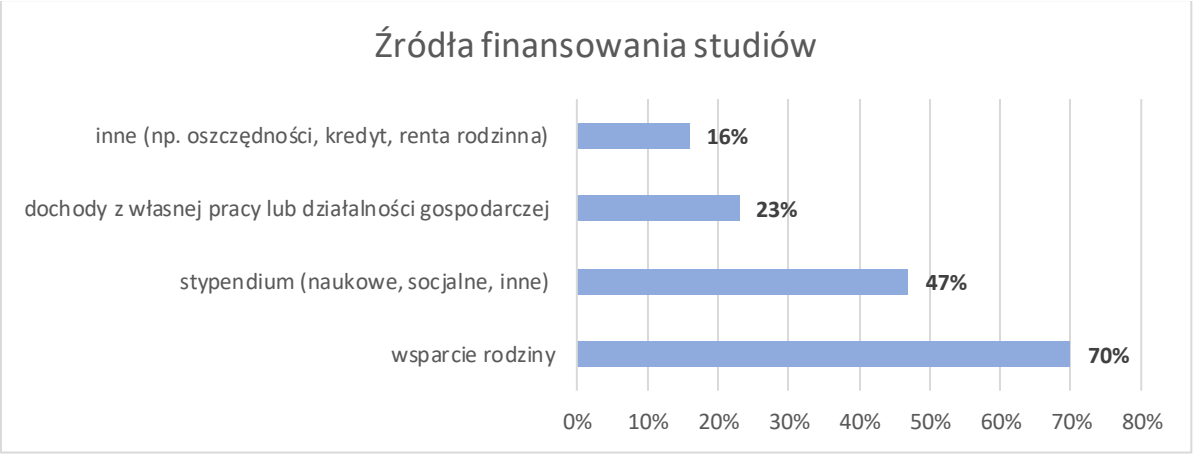

Wykres 18. Źródła finansowania studiów. N=2660.

Wsparcie rodziny najrzadziej otrzymują studenci ze Skandynawii (65% nie korzysta z takiego wsparcia) oraz z Europy Środkowo-Wschodniej (48%). Ze stypendiów najczęściej korzystają studenci z Europy Środkowo-Wschodniej, najrzadziej zaś studenci z Azji Południowo-Wschodniej. Dzięki dochodom z pracy koszty studiów pokrywają najczęściej studenci z Ukrainy, Rosji i Białorusi (35%), podczas gdy studenci ze Skandynawii najczęściej wskazują na inne źródła, a więc na przykład własne oszczędności (52%).

8.5. Badanie pozwoliło zidentyfikować najbardziej popularne źródła stypendiów pobieranych przez cudzoziemców w Polsce. Najwięcej studentów uzyskuje środki z UE, zazwyczaj w ramach wymiany Erasmus+. Jednak pewnym zaskoczeniem może

być, że aż 10% studentów wskazuje na instytucje ze swojego kraju pochodzenia. Ponieważ badanie oparte jest na deklaracjach studentów, można mieć wątpliwość, czy część z nich nie przypisuje błędnie stypendium otrzymywanego w ramach programu Erasmus+ jako finansowanego przez kraj pochodzenia – dotyczy to szczególnie studentów z Europy Zachodniej i Południowej, którzy stosunkowo często wskazują na tą opcję. Jednak oprócz nich, na stypendia z kraju pochodzenia wskazuje aż 39% osób ze Skandynawii (które zazwyczaj nie studiują w Polsce na Erasmusie) oraz z krajów Bliskiego Wchodu (19%).

Stypendium naukowe przyznawane przez uczelnię. na której studiowałeś/aś	7,6%
Stypendium socjalne przyznawane przez uczelnię. na której studiowałeś/aś	9,5%
Stypendium Banacha lub Łukasiewicza	0,9%
Inne stypendium przyznawane przez polskie instytucje publiczne	2,9%
Stypendium przyznawane przez polską instytucje niepubliczną (fundację, stowarzyszenie)	1,0%
Stypendium przynawane przez UE	19,6%
Stypendium finanansowane przez instytucję w kraju pochodzenia	10,0%
Inne stypendium	5,6%

8.6. Studenci zostali poproszeni o ocenę wysokości przyznawanych stypendiów. Najczęściej ocenili pozytywnie wysokość stypendium naukowego przyznawanego przez uczelnię, natomiast stypendia Banacha i Łukasiewicza najczęściej uznawane były za niskie lub bardzo niskie.

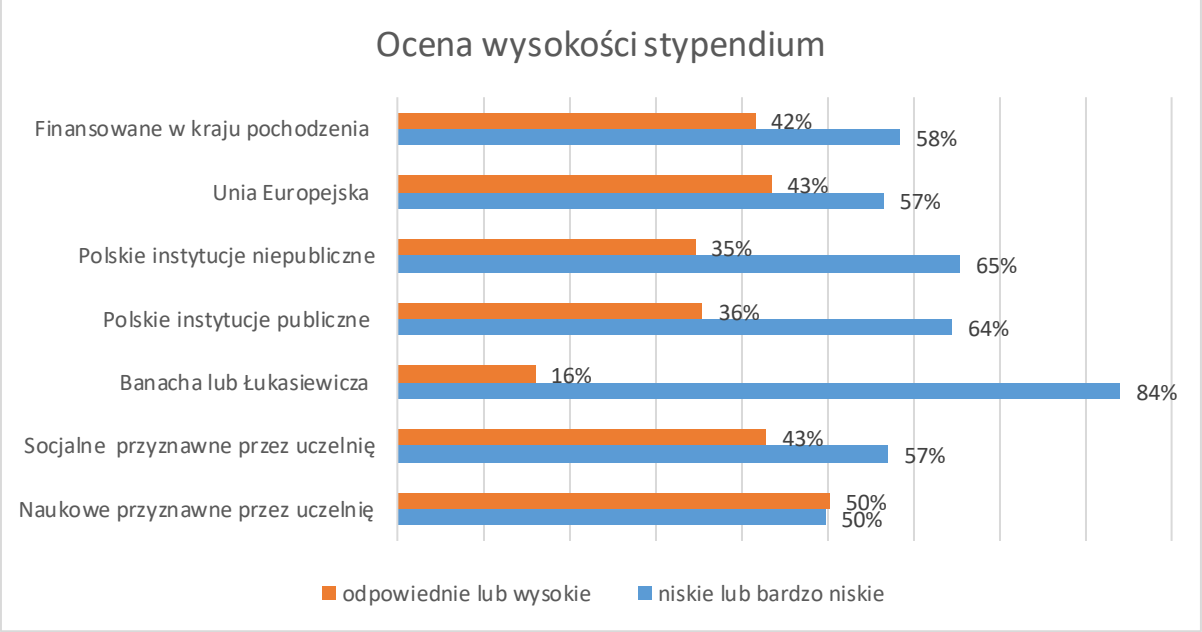

Wykres 19. Ocena wysokości różnych typów stypendiów przez osoby, które je otrzymują, N=1394 (pominięto odpowiedzi „inne stypendium”).

Aneks 1.

Lista uczestników badania wraz z krajem pochodzenia (zgodnie z deklarowanym obywatelstwem)

Kraj (obywatelstwo)	Liczba uczestników badania
Afganistan	4
Albania	10
Angola	5
Arabia Saudyjska	34
Argentyna	2
Armenia	4
Australia	4
Austria	3
Azerbejdżan	8
Bangladesz	5
Belgia	6
Białoruś	174
Bośnia i Hercegowina	2
Brazylia	2
Bułgaria	9
Chiny	27
Chorwacja	20
Czarnogóra	1
Czechy	23
Dania	5
Demokratyczna Republika Konga	2
Egipt	3
Ekwador	2
Estonia	2
Etiopia	3
Filipiny	2
Finlandia	6
Francja	82
Gambia	2
Ghana	5

Grecja	17
Gruzja	8
Gwatemala	2
Gwinea	1
Hiszpania	156
Holandia	15
Honduras	1
Indie	44
Indonezja	6
Irak	7
Iran	8
Irlandia	5
Islandia	1
Izrael	4
Japonia	3
Jemen	5
Jordania	1
Kamerun	1
Kanada	18
Kazachstan	47
Kenia	1
Kirgistan	4
Kolumbia	7
Korea Południowa	11
Kostaryka	1
Kuba	1
Kuwejt	1
Laos	1
Liban	7
Litwa	18
Luksemburg	1
Łotwa	3
Macedonia	2

Madagaskar	1
Malawi	1
Malezja	8
Malta	1
Maroko	5
Meksyk	26
Mołdawia	6
Mongolia	5
Namibia	2
Nepal	2
Niemcy	126
Niger	1
Nigeria	5
Norwegia	56
Oman	1
Pakistan	6
Paragwaj	2
Polska	33
Portugalia	43
Republika Zielonego Przylądka	2
Rosja	50
Rumunia	30
Salwador	1
Serbia	7
Singapur	2
Słowacja	17
Słowenia	3
Sri Lanka	1
Stany Zjednoczone	30
Strefa Gazy	1
Syria	2
Szwajcaria	3
Szwecja	40

Tadżykistan	8
Tajlandia	2
Tajwan	11
Togo	1
Turcja	177
Turkmenistan	3
Ukraina	922
Urugwaj	2
Uzbekistan	5
Wenezuela	1
Węgry	10
Wielka Brytania	10
Wietnam	11
Włochy	105
Wybrzeże Kości Słoniowej	1
Wyspy Owcze	2
Zachodni Brzeg	1
Zambia	1
Zimbabwe	3
Ogółem	2660

Aneks 2.

Treść kwestionariusza – wersja polska i angielska

WERSJA POLSKA

1. Przypomnij sobie czas podejmowania decyzji o wyjeździe na studia do Polski. Co było wtedy dla Ciebie ważne? Wskaż nie więc niż 3 najważniejsze czynniki:

(odpowiedzi wyświetlane w losowej kolejności; możliwość wyboru 1-3 odpowiedzi)

A. wysoki poziom nauczania lub renoma uczelni lub wydziału
B. chęć lepszego opanowania języka obcego (angielski/polski/inny)
C. międzynarodowa uznawalność polskiego dyplomu
D. niskie koszty utrzymania w Polsce
E. niskie czesne za studia / brak czesnego
F. powody osobiste lub rodzinne
G. chęć poznania nowego kraju/ nowej kultury
H. dobre perspektywy zawodowe po studiach
I. brak możliwości studiowania wybranego kierunku w moim kraju
J. szansa na studiowanie w kraju Unii Europejskiej

2. Gdzie poszukiwałeś informacji o możliwościach studiowania w Polsce?

A. na stronie internetowej gopoland
B. na stronach internetowych uczelni, którymi byłeś/byłaś zainteresowana
C. przez inne strony strony internetowe
D. u znajomych, którzy studiowali już w Polsce
E. na targach dotyczących studiowania za granicą
F. inne (jakie)?

3. W oparciu o swoje doświadczenie, jak oceniasz poniższe aspekty studiowania w Polsce? Zaznacz odpowiedzi na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo źle" a 5 oznacza „bardzo dobrze".

(do każdego podpunktu pięciopunktowa skala z suwakiem oznaczona cyframi i opisanymi skrajami)

A. jakość prowadzonych zajęć
B. sprawność obsługi administracyjnej na uczelni
C. sprawność obsługi administracyjnej poza uczelnią (np. w urzędzie miasta, przy staraniu się o wizę)
D. infrastruktura uczelni (wyposażenie sal, dostęp do potrzebnych programów komputerowych itd.)
E. atmosfera na uczelni
F. przyjazne otoczenie i poczucie bezpieczeństwa w mieście studiowania
G. życie kulturalne i rozrywkowe w mieście studiowania

4. Czy polecił(a)byś studia w Polsce przyjaciołom z Twojego kraju?

A. Zdecydowanie tak
B. Raczej tak
C. Trudno powiedzieć
D. Raczej nie
E. Zdecydowanie nie

5. Biorąc pod uwagę swoje doświadczenia, czy ponownie zdecydował(a)byś się na studia w Polsce?

A. Zdecydowanie tak
B. Raczej tak
C. Trudno powiedzieć
D. Raczej nie
E. Zdecydowanie nie

6. Jakie są Twoje plany po ukończeniu studiów?

A. kontynuacja nauki w Polsce
B. kontynuacja nauki w moim kraju pochodzenia
C. kontynuacja nauki w innym kraju

D. poszukiwanie pracy / kontynuacja pracy w Polsce
E. poszukiwanie pracy / kontynuacja pracy w innym kraju niż Polska
F. jeszcze nie wiem / nie mam planów

7. Czy opłacałeś/aś czesne za studia?
A. Tak, w całości
B. Nie
C. Częściowo

8. Określ jakimś budżetem miesięcznym dysponowałeś/aś średnio w czasie ostatniego semestru studiów w Polsce (wliczając wszystkie ponoszone koszty, w tym ewentualne czesne za studia):
A. mniej niż 1000 zł
B. 1001-2000 zł
C. 2001-3000 zł
D. więcej niż 3001 zł

9. Zaznacz, skąd pochodziły środki finansowe którymi dysponowałeś/aś w ostatnim semestrze (zaznacz wszystkie źródła, które odnoszą się do Twojej sytuacji)
A. wsparcie rodziny
B. stypendium (socjalnych, naukowych, innych)
C. dochody z własne pracy lub działalności gospodarczej
D. inne (np. własny majątek lub oszczędności, renta rodzinna)

10. [Pytanie warunkowe: jeśli w pytaniu 9. wybrano B.]: Jakie stypendium otrzymywałeś/aś w czasie studiów w Polsce?
A. Stypendium naukowe przyznawane przez uczelnię, na której studiowałeś/aś
B. Stypendium socjalne przyznawane przez uczelnię, na której studiowałeś/aś
C. Stypendium Banacha
D. Stypendium Łukasiewicza
E. Inne stypendium przyznawane przez polskie instytucje publiczne (np. urząd miasta, urząd marszałkowski itp.)
F. Stypendium przyznane przez polską instytucję niepubliczną (np. fundację, stowarzyszenie)
G. Stypendium finansowane przez instytucję w Twoim kraju pochodzenia
H. Inne stypendium

11. [Pytanie warunkowe: jeśli w pytaniu 9. wybrano B.]: Jak oceniasz wysokość tego stypendium?
A. Było wysokie, pozwalało na utrzymanie się i zaoszczędzenie pewnej kwoty
B. Było odpowiedniej wysokości w stosunku do potrzeb, pozwalało na utrzymanie się
C. Było zbyt niskie w stosunku do potrzeb, nie pozwalało na pokrycie kosztów utrzymania
D. Było stanowczo zbyt niskie w stosunku do potrzeb, nie pozwalało na pokrycie nawet podstawowych wydatków

12. W jaki sposób studiowałeś/aś w Polsce?
A. W ramach programu wymiany (np. międzyuczelnianego)
B. Na studiach realizowanych w całości przez polską uczelnię
C. Na studiach realizowanych przez polską i zagraniczną uczelnię (np. *double degree program*)
D. Inny, jaki? (pytanie otwarte)

13. Czy po ukończeniu studiów otrzymasz/otrzymałaś/eś dyplom polskiej uczelni?
A. Tak
B. Nie

14. Na jakim poziomie studiowałeś/aś w Polsce?
A. Studia licencjackie (I stopnia)
B. Studia magisterskie (II stopnia)
C. Jednolite studia magisterskie

D. Studia inżynierskie
E. Studia doktoranckie (III stopnia)
F. Studia podyplomowe, MBA
G. Inna forma kształcenia (np. szkoła letnia, MOOC, kurs przygotowawczy)

15. W jakim trybie studiowałeś/aś w Polsce?
A. Studia stacjonarne
B. Studia niestacjonarne
C. Inne

16. W jakim języku prowadzone były Twoje studia?
A. W języku polskim
B. W języku angielskim
C. Innym (jakim) (miejsce na wpisanie)

17. Na jakiej uczelni studiowałeś/aś? (do wyboru z zamkniętej listy uczelni akademickich, pobranej z bazy danych MNiSW; wyszukiwanie po wpisaniu początku nazwy)

18. Na jakim kierunku studiowałeś/aś? (jw. lista z zamkniętej listy kierunków obszarów wiedzy)

19. Czy zakończyłeś/aś już swoje studia w Polsce?
A. Tak → do 19A
B. Nie → do 19B

19A. A Ile semestrów w czasie studiów zrealizowałeś w Polsce?
19B. Ile semestrów w czasie studiów zamierzasz zrealizować w Polsce?

20. Płeć
A. Mężczyzna
B. Kobieta

21. Rok urodzenia
(miejsce na liczbę czterocyfrową)

22. Obywatelstwo
(pełna lista krajów do wyboru)

Dziękujemy za wypełnienie kwestionariusza!

Będziemy wdzięczni, jeżeli odpowiedz także na dodatkowe, otwarte pytania dotyczące doświadczenia studiowania w Polsce. Przeczytamy wszystkie odpowiedzi z wielkim zainteresowaniem!

TAK, chcę podzielić się swoimi doświadczeniami i sugestiami /NIE, dziękuje.

Jeśli TAK → wyświetlają się poniższe pytania, pod każdym pole do wpisywania odpowiedzi otwartych, limit 300 słów

1. Co najbardziej podobało Ci się w czasie kiedy studiowałeś w Polsce?
2. Co uważasz za najcenniejsze z perspektywy czasu?
3. Co sprawiło Ci największą trudność w czasie studiów w Polsce?
4. Co powinno się zmienić, żeby studia w Polsce były lepszym doświadczeniem dla osób takich jak Ty?

ENGLISH VERSION

1. Think about the time when you considered studying in Poland. Which of the following aspects were most important for you? Choose a maximum of 3.

A. Prestige or high quality of education at the chosen University or department's
B. Improving your command of foreign language (English/Polish/other)
C. Low costs of living in Poland
D. Low or no tuition payments
E. Private or family reasons
F. Getting to know a new country/ new culture
G. Good career perspectives after graduation
H. No possibility to study the specific program in your country
I. Opportunity to study in a member state of the European Union
J. International recognition of Polish diploma

2. Where did you look for information about studying in Poland?

A. On gopoland website
B. On the websites of the universities you were interested in
C. On other websites
D. From friends and acquaintances who already studied in Poland
E. On study abroad fairs
F. Other (please specify)

3. Evaluate your study experience in Poland. Choose the answer from 1 to 5, when 1 means "very bad" and 5 "very good".

A. Quality of courses
B. Quality of university's administration
C. Quality of public administration (e.g. in a city hall, when you asked for entry visa)
D. University's infrastructure (e.g. room equipment, access to specialized software)
E. Social environment at your University
F. Friendly environment and a sense of security in the university town
G. Cultural life and entertainment in the university town

4. Would you recommend studies in Poland to your friends in your home country?

A. Definitely yes
B. Probably yes
C. It is hard to decide
D. Probably not
E. Definitely not

5. Given the experience you now have, would you decide for studying in Poland again?

A. Definitely yes
B. Probably yes
C. It is hard to decide
D. Probably not
E. Definitely not

6. What do you plan after graduating in Poland?

A. To continue education in Poland
B. To continue education in your country of origin
C. To continue education in a third country
D. To apply for jobs in Poland / to continue working in Poland
E. To apply for jobs outside of Poland / to continue working outside of Poland
F. I do not know

7. Have you paid tuition for your studies?
A. Yes, I paid full tuition fees
B. Yes, I paid reduced tuition fees
C. No, I did not pay tuition fee

8. Please indicate how big was your monthly budget during your last semester in Poland (take into account all your expenses, including tuition fees)
A. Less than 1000 zł
B. 1001-2000 zł
C. 2001-3000 zł
D. More than 3001 zl

9. Name sources of your income during your last semester in Poland? Please choose all answers which apply to your situation
A. Family contributions
B. Scholarship (social, research, other)
C. Employment or own business
D. Other (e.g. rent, savings, estate, other assets)

10. Which scholarship have you received during your studies in Poland?
A. University's scholarship for outstanding students
B. University's social scholarship
C. Stefan Banach Scholarship
D. Ignacy Łukasiewicz Scholarship
E. Other scholarship granted by Polish public institutions (e.g. local government)
F. Other scholarship granted by Polish non-public institution (e.g. foundation)
G. Scholarship granted by European Institution
H. Other scholarship

11. How do you evaluate the level of the scholarship?
A. I received generous scholarship, it allowed to cover all live expenses during studies in Poland and save money
B. I received appropriate scholarship, it allowed to cover all live expenses during studies in Poland
C. I received modest scholarship, it did not allow to cover all live expenses during studies in Poland
D. I received too modest scholarship, it did not cover even basic expenses during studies in Poland

12. How did you study/have you studied in Poland?
A. I participated in Erasmus+ exchange program
B. I participated in a different exchange program
C. I studied in a program fully organized by a Polish university
D. I studied in a program organized jointly by a Polish and a foreign university (e.g. double degree program)
E. Other (open question)

13. After finishing your studies, have you received / are you going to receive a diploma from a Polish university?
A. Yes
B. No

14. What was the level of your studies in Poland?

A. Bachelor (undergraduate studies)
B. Master (second degree undergraduate studies)
C. Long-cycle master studies
D. Doctoral studies (graduate studies)
E. Postgraduate studies, MBA
F. Other form of education (e.g. summer school, MOOC, preparatory course)

15. How have you studied in Poland?
A. Full time

B. Part time

16. What was the main language of instruction during your studies in Poland?
C. Polish
D. English
E. Other (open question)

17. Which University did you study at/have you studied?
18. What was your curriculum (field of study) in Poland?
19. Have you already finished your studies in Poland?
Yes → 19A
No → 19B

19A How many semesters have you spent in Poland?
19B How many semesters are you going to spend in Poland?

20. Gender
A. Male
B. Female

21. Year of birth
22. Citizenship

Thank you for your time!

We will greatly appreciate if you answered also the following open questions regarding your study experience in Poland. We will read them with great interest!

Yes, I want to share my experience and suggestions

No, thank you

Please answer in English or Polish

1. What did you like the most during your studies in Poland?

2. What do you consider today to be the most valuable thing you acquired during your studies in Poland?

3. What was the most difficult for you during your studies in Poland?

4. What would you change to make studying in Poland a better experience for people like you?